

5. Кобзар Т.С., Курганова Д.Р. Захист права інтелектуальної власності: вітчизняний та зарубіжний досвід. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (ДДУВС, 24.11.2017).
<https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/2570/1/39.pdf>
6. UK Copyright Law. April 2000.
https://copyrightservice.co.uk/copyright/p01_uk_copyright_law
7. Кобзар Т.С., Курганова Д.Р. Захист права інтелектуальної власності: вітчизняний та зарубіжний досвід. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (ДДУВС, 24.11.2017).
<https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/2570/1/39.pdf>
8. Swiss copyright law.
<https://web.archive.org/web/20060519110058/http://www.swiss-copyright.ch/E/>
9. Ясечко С.В. Розвиток вчення щодо деяких особистих нематеріальних прав у країнах Європи.
<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:illjIHRGg-cJ:univd.edu.ua/science-issue/issue/2922+&cd=15&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>

О.А. Кульбашна

кандидатка юридичних наук, старша викладачка

Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

РОЗПОДІЛ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЗА ГІГ-КОНТРАКТОМ

Академічні науково-теоретичні дослідження в умовах воєнного стану кардинально змінили своє спрямування. Важливо, щоб кожен із нас розумів, що сучасні нормативні акти, які приймає українська влада за таких обставин, є життєво необхідними для збереження нашої державності. Ці закони мають свої особливості реалізації і для їх успішності суспільство повинне їх знати, розуміти і сприймати. Деякі нормативно-правові акти,

прийняті на виклики часу в умовах пандемії коронавірусної інфекції, набули особливої гостроти в теперішній час. Саме такими є Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» № 1667-IX від 15.07.2021 (далі – Закон або Закон № 1667-IX від 15.07.2021), а також низка інших нормативно-правових актів, системно змінених у зв'язку з його прийняттям. Закон запровадив у вітчизняну договірну практику гіг-контракти, які викликали жваву інформаційну хвилю серед фахівців різних напрямків: економістів, податківців, юристів, бухгалтерів, тощо) [1-6].

Закон визначає організаційні, правові та фінансові засади функціонування правового режиму Дія Сіті, що запроваджується з метою стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні шляхом створення сприятливих умов для ведення інноваційного бізнесу, розбудови цифрової інфраструктури, залучення інвестицій, а також талановитих спеціалістів [7]. В пояснювальній записці до цього Закону серед інших результативних очікувань від його прийняття вказувалось на регулювання договорів з негативними зобов'язаннями (про нерозголошення, не переманювання, не конкуренцію), що має забезпечити баланс інтересів талановитих фахівців та резидентів Дія Сіті, а також усунення законодавчих прогалин та колізій щодо розподілу прав на службові твори та твори, створені за замовленням [8].

В перекладі з англійської слово «gig» – це «виступ», або «вечірка», і зазвичай воно використовується, коли мова йде про музичні концерти. Явище гіг-економіки не нове, але завдяки технологічному буму та пандемії коронавірусної інфекції воно набуло стрімкого поширення. За даними McKinsey, в 2016 році 15% незалежних працівників в Європі вже працювали на фрілансі. Останні роки саме через пандемію коронавірусу популярність такої форми працевлаштування значно зросла. В 2020 році Gallup (американський інститут дослідження громадської думки) повідомив, що близько 40 % працездатного населення США було зайнято в гіг-економіці. Наразі цей показник тільки зростає і, на думку деяких дослідників,

найближчі 10 років звичайний формат класичного працевлаштування остаточно застаріє [3].

Незважаючи на те, що вимоги до гіг-контракту більше схожі на вимоги до трудового договору, норми Кодексу законів про працю на нього не поширюються [8]. За легальним визначенням гіг-контракт – це цивільно-правовий договір, за яким гіг-спеціаліст зобов’язується виконувати роботи та/або надавати послуги відповідно до завдань резидента Дія Сіті як замовника, а резидент Дія Сіті зобов’язується оплачувати виконані роботи та/або надані послуги і забезпечувати гіг-спеціалісту належні умови для виконання робіт та/або надання послуг, а також соціальні гарантії, передбачені вказаним Законом [7]. Зроблено це для того, щоб вітчизняна судова практика розгляду трудових спорів не транслювалася на новий інститут взаємовідносини виконавця (працівника) і замовника (роботодавця). Відомо, що судова практика радянського періоду надавала пріоритет працівникові.

Правова природа гіг-контракту, не зважаючи на пряму вказівку Закону як на цивільно-правовий договір, потребує окремого науково-теоретичного аналізу, адже ознаки гіг-контракту, його зміст, окреслений в Законі, великою частиною збігаються з рисами, які притаманні трудовому договору. В межах цього дослідження обмежимось лише питанням розподілу прав інтелектуальної власності на об’єкт права інтелектуальної власності, створений у зв’язку з виконанням гіг-контракту.

Видами діяльності, здійснення яких стимулюється шляхом створення правового режиму Дія Сіті, є: комп’ютерне програмування, консультування з питань інформатизації, діяльність із керування комп’ютерним устаткуванням, видання комп’ютерних ігор, а також іншого програмного забезпечення, надання програмних продуктів, у тому числі комп’ютерних ігор, у режимі «онлайн» та надання веб-послуг із доставки програмних додатків, включаючи розповсюдження примірників (копій, екземплярів) програмного забезпечення у електронній формі, у тому числі комп’ютерних ігор, його елементів, оновлень, доповнень та розширень функціоналу, а

також інші види діяльності, визначені ч.4 ст.5 Закону [7]. Аналізуючи види діяльності резидентів Дія Сіті, можна дійти висновку, що об'єктом права інтелектуальної власності, який може бути створений у зв'язку з виконанням гіг-контракту, є комп'ютерна програма.

Як уже зазначалось вище, відносини між сторонами гіг-контракту є цивільно-правовими в силу прямої вказівки Закону. До прийняття Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» від 15.07.2021 безпосереднє правове регулювання права інтелектуальної власності на комп'ютерну програму, створену за замовленням, здійснювалось Цивільним кодексом (далі – ЦК) [10] та Законом України «Про авторське право і суміжні права» [11]. Загальною є норма ст. 430 ЦК «Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням». Так, відповідно до неї особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта. У випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права інтелектуальної власності на такий об'єкт можуть належати замовникові. Відповідно майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта та замовникові спільно, якщо інше не встановлено договором або законом. Договірний режим створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності визначається і в ст.1112 ЦК. Так, за договором про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності одна сторона (творець – письменник, художник тощо) зобов'язується створити об'єкт права інтелектуальної власності відповідно до вимог другої сторони (замовника) та в установлений строк. Проте у порівнянні з цим договором гіг-контракт значно докладніше визначає зміст відносин по створенню такого об'єкта права інтелектуальної власності, як комп'ютерна програма. Законом № 1667-IX від 15.07.2021 регламентується, окрім визначення предмету гіг-контракту, строк його дії та припинення, алгоритм встановлення винагороди гіг-спеціаліста, порядок виконання робіт (надання послуг) останнім, час виконання завдань та відпочинку виконавця, оплата тимчасової

непрацездатності та соціальні гарантії творця-автора кода, а також його загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Баланс інтересів виконавця-гіг-спеціаліста і замовника-резидента Дія Сіті досягається за рахунок того, що разом з укладанням гіг-контракту Законом передбачені виплати компенсацій, укладення договорів про нерозголошення та про утримання від вчинення конкурентних дій, які безпосередньо пов'язані з виконанням гіг-контрактів.

Кроком уперед на шляху правової визначеності приналежності прав інтелектуальної власності на комп'ютерні програми стала норма ст. 24 Закону «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні». Звичайно, що в силу їх юридичних властивостей, особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням гіг-контракту, належать гіг-спеціалісту, який створив такий об'єкт. Також визначено, що майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений гіг-спеціалістом у зв'язку з виконанням гіг-контракту, пріоритетно належать резиденту Дія Сіті, який є замовником за таким гіг-контрактом, якщо інше не передбачено гіг-контрактом. Окрім того вперше законодавчо окреслено момент виникнення майнових прав комп'ютерні програми: резидент Дія Сіті, який є замовником за гіг-контрактом, набуває майнові права інтелектуальної власності на твір, створений у зв'язку з виконанням гіг-контракту, в момент, наступний за створенням такого твору, якщо інше не встановлено гіг-контрактом [7].

У зв'язку з прийняттям цих норм виникла потреба узгодження зазначених новел з нормами ЦК, адже загальне правило ст. 4 останнього вимагає того, що якщо суб'єкт права законодавчої ініціативи подав до Верховної Ради України проект закону, який регулює цивільні відносини інакше, ніж цей Кодекс, він зобов'язаний одночасно подати проект закону про внесення змін до Цивільного кодексу України. Поданий законопроект розглядається Верховною Радою України одночасно з відповідним проектом закону про внесення змін до Цивільного кодексу України [10]. На виконання цієї вимоги ст. 440 ЦК було доповнено ч.4 про те, що майнові

права інтелектуальної власності на твір, створений за замовленням, належать замовникові, якщо інше не встановлено договором або законом. Також майнові права інтелектуальної власності на твір образотворчого мистецтва, створений за замовленням (крім твору, спеціально створеного як елемент програмного забезпечення), належать його автору, якщо інше не встановлено договором або законом. І, зрештою, про момент виникнення таких прав у замовника правило, відповідно до якого останній набуває майнові права інтелектуальної власності на твір, створений за замовленням, відповідно до закону або договору в момент, наступний за створенням такого твору, якщо інше не встановлено договором.

Отже, для вітчизняної правової системи гіг-контракт – це новітній інструмент, який спрямований на залучення талановитих спеціалістів в ІТ-сфері та досягнення балансу інтересів замовника (резидент Дія Сіті) і виконавця (гіг-спеціаліст). Особисті немайнові права на комп'ютерну програму належать гіг-спеціалісту, який є автором коду. Майнові права відповідно до Закону належать замовнику відповідного ІТ-продукту. Момент виникнення майнових прав у замовника – це момент, наступний за створенням такого твору, якщо інше не встановлено договором.

Список використаних джерел:

1. Вікторов Л. Гіг-контракт: умови та вимоги. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/209608_gg-kontrakt-umovi-ta-vimogi.
2. Гіг-контракти: умови та особливості. Кадровик.UA. URL: <https://www.kadrovik.ua/content/gig-kontrakty-umovy-ta-osoblyvosti>.
3. Мисник Н. Гіг-контракти. Що це таке? Які умови та особливості таких контрактів? Вісник МСФЗ. Світовий досвід. Українська практика. URL: https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ002690.
4. Мілієнко-Самсонова А. Гіг-контракти. Що це таке? Онлайн-консультант. Кадровик. URL: <https://shop.isu.net.ua/blog/hih-kontrakty-shcho-tse-take>.

5. Мисник Н. Гіг-контракт чи договір з ФОПом: у чому різниця? Кадровик.УА. URL: <https://www.kadrovik.ua/content/gig-kontrakt-chy-dogovir-z-fopom-u-chomu-riznytsya>.
6. Прищепя Л. Що таке гіг-контракт? Радник у сфері бюджетної бухгалтерії. URL: <https://rbb.radnyk.ua/pytannya-vidpovidi/shho-take-gig-kontrakt/>.
7. Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» від 15.07.2021 № 1667-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення 10.11.2021) (дата звернення 12.06.2023).
8. Кодекс законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення 12.08.2023).
9. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4303&skl=10. (дата звернення 12.08.2023).
10. Цивільний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 12.09.2023).
11. Закон України «Про авторське право і суміжні права» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення 12.09.2023).